

TUSSEN NEW YORK EN GENÈVE: VN-KRONIEK Februari-mei 2024

Margarita Avramtcheva, Bram Burger & Joëlle Zonjee *

Samenvatting | Deze kroniek beschrijft de mensenrechtenontwikkelingen in de diverse organen van de Verenigde Naties van februari tot mei 2024. Daarbij komen zowel de politieke mechanismen voorbij: de Veiligheidsraad en de Mensenrechtenraad, als ook de gespecialiseerde Comités die behoren bij de verschillende VN-mensenrechtenverdragen.

DOI | 10.54195/NTM.19354

VN-Veiligheidsraad

In februari behandelde de Veiligheidsraad, onder voorzitterschap van Guyana, een beroep van Servië op artikel 35 van het VN-Handvest om een vergadering bijeen te roepen over 'de huidige verontrustende situatie in de autonome provincie Kosovo en Metohija als gevolg van aanhoudende unilaterale handelingen van de voorlopige instelling voor zelfbestuur in Pristina'.¹ De Raad vergaderde verder over een resolutie over de situatie in het Midden-Oosten, inclusief de oorlog in de Palestijnse Gebieden, welke niet werd aangenomen door een veto van de Verenigde Staten.² De Raad nam verder drie persverklaringen aan over terroristische aanslagen in Pakistan, de dood van vredeshandhavers in Abyei (Soedan), en de terroristische aanslagen in Burkina Faso.³

In maart nam de Veiligheidsraad onder voorzitterschap van Japan vijf resoluties aan. Deze resoluties riepen op tot onmiddellijke stopzetting van de vijandelijkheden in Soedan tijdens de ramadan.⁴ Het mandaat van het deskundigenpanel in Soedan werd met een jaar verlengd en de intentie werd uitgesproken om de sanctiemaatregelen tegen Soedan dit jaar te herzien.⁵ Het mandaat van de VN-missie in Zuid-Soedan (UNMISS) en het mandaat van de Bijstandsmissie van de Verenigde Naties in Afghanistan (UNAMA) werden verlengd.⁶ Tot slot was de Raad aanvankelijk niet in staat om resoluties over de oorlog in Gaza aan te nemen, omdat China en Rusland hun veto uitspraken of omdat ze niet het vereiste aantal stemmen kregen.⁷ In Resolutie 2728 werd echter een onmiddellijk staakt-het-vuren geëist voor de duur van de ramadan en

- M.S. Avramtcheva heeft een LL.M. Public International Law van de Universiteit van Oslo en schrijft deze bijdrage op persoonlijke titel. B. Burger is masterstudent International Human Rights & Environmental Law aan de University of New South Wales. Mr. J.M. Zonjee is juridisch adviseur internationale strafrechtelijke samenwerking bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid en schrijft deze bijdrage op persoonlijke titel.

1 UN 'Security Council in Review February 2024', SCPCRB/SCAD februari; 'Letter dated 5 February 2024 from the Permanent Representative of Serbia to the United Nations addressed to the President of the Security Council', *Veiligheidsraad* 5 februari 2024.

2 'The situation in the Middle East, including the Palestinian question', *Veiligheidsraad* 20 februari 2024.

3 'Security Council Press Statement on Peacekeeper Deaths in Abyei', *Veiligheidsraad* 8 februari 2024; 'Security Council Press Statement on Terrorist Attacks in Pishin and Qila Saifullah, Balochistan, Pakistan', *Veiligheidsraad* 8 februari 2024; 'Security Council Press Statement on Terrorist Attacks in Burkina Faso', *Veiligheidsraad* 29 februari 2024.

4 Resolutie 2724 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (8 maart 2024), *UN Doc S/RES/2724*.

5 Resolutie 2725 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (8 maart 2024), *UN Doc S/RES/2725*.

6 Resolutie 2726 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (14 maart 2024), *UN Doc S/RES/2726*. Resolutie 2727 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (15 maart 2024), *UN Doc S/RES/2727*.

7 UN 'Security Council in Review March 2024', SCPCRB/SCAD maart.

de onvoorwaardelijke vrijlating van alle gijzelaars in de Gazastrook.⁸ De Raad bracht ook zeven persberichten uit, met name over het incident rond het humanitaire hulpkonvooi in de Gazastrook, waarbij meer dan honderd mensen om het leven kwamen⁹, en over terroristische aanslagen in Behsam (Pakistan), Moskou (Rusland) en Afghanistan.¹⁰

Malta leidde de Veiligheidsraad in april en de Raad behandelde met name de kwestie van de Palestijnse gebieden als volwaardig lid van de VN. De permanente waarnemer van de Palestijnse gebieden verzocht om de overwegingen uit 2011 voor de status van volwaardig lid opnieuw te beoordelen, en de Raad verwees het verzoek door naar het permanente comité voor de toelating van nieuwe leden. Nadat het comité geen unanieme aanbeveling kon doen, diende Algerije een ontwerp-resolutie in waarin werd aanbevolen om de staat Palestina als volwaardig lid tot de VN toe te laten, maar de Verenigde Staten sprak een veto uit.¹¹ Rusland sprak verder zijn veto uit over een door Japan en de Verenigde Staten ingediende ontwerp-resolutie over de kosmische ruimte en de wapenwedloop in het kader van non-proliferatie.¹² De Raad nam een resolutie aan tot verlenging van het mandaat van de missie van de Verenigde Naties in Zuid-Soedan (UNMISS).¹³ In vijf persberichten herhaalde de Raad nogmaals zijn ernstige bezorgdheid over de situatie in Gaza, met name over de Israëliëse luchtaanvallen in combinatie met het feit dat meer dan tweehonderd humanitaire medewerkers in Gaza zijn gedood, meer dan drie keer het aantal humanitaire medewerkers dat in één enkel conflict in één jaar is gedood.¹⁴

In mei nam de Veiligheidsraad, onder voorzitterschap van Mozambique, het jaarverslag van de Algemene Vergadering aan.¹⁵ Interessant is dat de Raad een toename van 47 procent zag in het aantal extra, niet-geplande vergaderingen vanwege de vele conflicten in de wereld, maar een afname in het aantal overeengekomen slotdocumenten.¹⁶ In deze maand nam de Raad vier resoluties aan, waarvan de eerste staten oproept om humanitair personeel, VN-personeel en aanverwant personeel te respecteren en te beschermen.¹⁷ De andere drie verlengden de sanctiemaatregelen tegen Zuid-Soedan en verlengden het deskundigenpanel, verlengden het mandaat van de VN-missie voor bijstand aan Irak (UNAMI) en verlengden ten slotte een resolutie die toestemming geeft om schepen op volle zee voor de kust van Libië te inspecteren.¹⁸ Er werden twee presidentiële verklaringen afgelegd. De eerste verklaring ging over het feit dat samenwerking met regionale en sub-regionale organisaties in aangelegenheden met betrekking tot de handhaving van de internationale vrede en veiligheid krachtens hoofdstuk VIII van het

8 Resolutie 2728 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (25 maart 2024), *UN Doc S/RES/2728*.

9 'Security Council Press Statement on Incident Surrounding Humanitarian Assistance Convoy in Gaza Strip', *Veiligheidsraad* 2 maart 2024.

10 'Security Council Press Statement on Terrorist Attack in Moscow Region, Russian Federation', *Veiligheidsraad* 22 maart 2024; 'Security Council Press Statement on Terrorist Attack in Besham, Khyber Pakhtunkhwa, Pakistan', *Veiligheidsraad* 27 maart 2024; 'Security Council Press Statement on Afghanistan', *Veiligheidsraad* 22 maart 2024.

11 UN 'Security Council in Review April 2024', SCPCRB/SCAD april.

12 UN 'Security Council in Review April 2024', SCPCRB/SCAD april.

13 Resolutie 2729 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (29 april 2024), *UN Doc S/RES/2729*.

14 'Press Statement on Humanitarian Workers and Threat of Famine in Gaza', *Veiligheidsraad* 14 april 2024; UN 'Security Council in Review April 2024', SCPCRB/SCAD april.

15 UN 'Security Council in Review March 2024', SCPCRB/SCAD maart.

16 'Security Council Adopts 2023 Annual Report to General Assembly', *Veiligheidsraad* 16 mei 2024.

17 Resolutie 2730 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (24 mei 2024), *UN Doc S/RES/2730*.

18 Resolutie 2731 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (30 mei 2024), *UN Doc S/RES/2731*; Resolutie 2732 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (31 mei 2024), *UN Doc S/RES/2732*; Resolutie 2733 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (31 mei 2024), *UN Doc S/RES/2733*.

Handvest de collectieve veiligheid kan verbeteren, en de tweede verklaring ging over vredesopbouw in West-Afrika.¹⁹ Tot slot werd voor de tweede keer deze periode een ontwerpresolutie over het voorkomen van een wapenwedloop in de ruimte door middel van non-proliferatie niet aangenomen, omdat het vereiste aantal stemmen niet werd gehaald.²⁰

VN-Mensenrechtenraad

De 55^e sessie van de Mensenrechtenraad heeft van 26 februari tot 5 april plaatsgevonden.²¹ De vorige kroniek is al ingegaan op de openingsspeech en zorgen van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten, Volker Türk. Tijdens de 55^e sessie heeft de Raad in totaal 32 resoluties aangenomen, waaronder resoluties die de mandaten van vier thematische experts en onderzoekscommissies in elf focuslanden verlengen.²² Voorbeelden hiervan zijn de Speciaal Rapporteurs voor Afghanistan, Zuid-Soedan, Iran, Myanmar, Zuid-Korea, Syrië, Oekraïne en Belarus alsook de onderzoekscommissies in Iran en drie nieuwe onafhankelijke experts in Belarus.²³

Tijdens deze sessie presenteerde de VN-onderzoekscommissie in Iran haar eerste rapport, zoals verplicht onder resolutie S-35/1 van de Raad.²⁴ In het rapport schetst de onderzoekscommissie haar bevindingen met betrekking tot de protesten die op 16 september 2022 begonnen, vooral met betrekking tot vrouwen en kinderen.²⁵ Het rapport concludeert dat de Iraanse overheid het internationaal recht heeft geschonden in de context van dit protest, en zich schuldig heeft gemaakt aan buitengerechtigde en onwettige executies en moorden en het niet tegengaan hiervan, onnodig en onevenredig gebruik van geweld, willekeurige vrijheidsberoving, marteling, verkrachting, gedwongen verdwijningen en gendervolging.²⁶ De onderzoekscommissie deelt ook de bevinding dat de oorzaak van Jina Mahsa Amini's dood, die ook in vorige kronieken is genoemd, na haar arrestatie voor het niet dragen van een *hijab*, fysiek geweld blijkt te zijn.²⁷ De onderzoekscommissie geeft aan dat geloofwaardige cijfers suggereren dat maar liefst 551 demonstranten werden gedood door de veiligheidstroepen, onder wie minstens 49 vrouwen en 68 kinderen. Volgens de onderzoekscommissie heeft de Iraanse overheid de pogingen van de slachtoffers en hun families om herstel en compensatie te verkrijgen, verhinderd en belem-

19 'Statement by the President of the Security Council', *Veiligheidsraad* 23 mei 2024; Statement by the President of the Security Council', *Veiligheidsraad* 24 mei 2024.

20 UN 'Security Council in Review March 2024', SCPCRB/SCAD maart.

21 'Human Rights Council Concludes Fifty-Fifth Regular Session after Adopting 32 Resolutions and Two Decisions', *OHCHR* 5 april 2024.

22 'Human Rights Council Concludes Fifty-Fifth Regular Session after Adopting 32 Resolutions and Two Decisions', *OHCHR* 5 april 2024.

23 'Human Rights Council Concludes Fifty-Fifth Regular Session after Adopting 32 Resolutions and Two Decisions', *OHCHR* 5 april 2024.

24 'Iran: Institutional discrimination against women and girls enabled human rights violations and crimes against humanity in the context of recent protests, UN Fact-Finding Mission says', *OHCHR* 8 maart 2024.

25 VN Mensenrechtenraad 'Report A/HRC/55/67 of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran', 2 februari 2024.

26 VN Mensenrechtenraad 'Report A/HRC/55/67 of the independent international fact-finding mission on the Islamic Republic of Iran', 2 februari 2024.

27 'Iran: Institutional discrimination against women and girls enabled human rights violations and crimes against humanity in the context of recent protests, UN Fact-Finding Mission says', *OHCHR* 8 maart 2024.

merd.²⁸ Slachtoffers worden geconfronteerd met een rechtssysteem dat onafhankelijkheid, transparantie en verantwoordingsplicht ontbeert en de onderzoekscommissie roept de overheid op om zich te houden aan diens internationale mensenrechtenverplichtingen.²⁹

Ook de onderzoekscommissie voor Oekraïne presenteerde haar rapport aan de Raad, waarbij werd terug- en vooruitgeblikt op twee jaar aan oorlog die nog onverminderd voortduurt.³⁰ De onderzoekscommissie heeft nieuw bewijs gevonden dat de Russische autoriteiten schendingen van mensenrechten en het internationaal humanitair oorlogsrecht hebben begaan in gebieden die onder hun controle kwamen in Oekraïne.³¹ De onderzoekscommissie heeft verder bewijs gevonden van de onwettige ontvoering en deportatie van Oekraïense kinderen naar Rusland en nieuwe informatie versterkt de bevindingen dat Oekraïense burgers en krijgsgevangenen in bezette gebieden en in Rusland worden gemarteld.³² In het rapport werd ingegaan op de ernstige impact op burgers van de gevechten in, en de belegering van, Marioepol aan het begin van de grootschalige invasie.³³ Satellietbeelden geven aanwijzingen voor de wijdverbreide vernietiging van hele woonwijken in de stad.³⁴ Bewoners beschreven het ondraaglijke lijden tijdens meedogenloze beschietingen en luchtbombardementen die op grote schaal dood, letsel en vernietiging veroorzaakten.³⁵ Nadat bewoners uit de schuilplaatsen kwamen, meldden burgers dat ze dode lichamen op straat en in het puin van hun huizen hadden gezien.³⁶ Verder blijkt uit de door de onderzoekscommissie verkregen gegevens dat in Marioepol ten minste 58 gebouwen voor de medische infrastructuur en elf elektriciteitscentrales beschadigd of vernield zijn.³⁷ De onderzoekscommissie onderstreept het grote belang van de strijd tegen straffeloosheid zodat daders ter verantwoording zullen worden geroepen.³⁸

De Raad heeft op 5 april vijf resoluties aangenomen, waaronder een tekst waarin wordt geëist dat Israël onmiddellijk de blokkade van de Gazastrook en alle andere vormen van collectieve bestraffing zou opheffen, en waarin wordt opgeroepen tot een acuut staakt-het-vuren

28 'Iran: Institutional discrimination against women and girls enabled human rights violations and crimes against humanity in the context of recent protests, UN Fact-Finding Mission says', *OHCHR* 8 maart 2024.

29 'Iran: Institutional discrimination against women and girls enabled human rights violations and crimes against humanity in the context of recent protests, UN Fact-Finding Mission says', *OHCHR* 8 maart 2024.

30 'Ukraine: UN Commission concerned by continuing patterns of violations of human rights and international humanitarian law', *OHCHR* 15 maart 2024.

31 VN Mensenrechtenraad 'Report A/HRC/55/66 of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine', 18 maart 2024.

32 VN Mensenrechtenraad 'Report A/HRC/55/66 of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine', 18 maart 2024.

33 VN Mensenrechtenraad 'Report A/HRC/55/66 of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine', 18 maart 2024.

34 VN Mensenrechtenraad 'Report A/HRC/55/66 of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine', 18 maart 2024.

35 VN Mensenrechtenraad 'Report A/HRC/55/66 of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine', 18 maart 2024.

36 VN Mensenrechtenraad 'Report A/HRC/55/66 of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine', 18 maart 2024.

37 'Ukraine: UN Commission concerned by continuing patterns of violations of human rights and international humanitarian law', *OHCHR* 15 maart 2024.

38 'Ukraine: UN Commission concerned by continuing patterns of violations of human rights and international humanitarian law', *OHCHR* 15 maart 2024.

in Gaza.³⁹ De Raad riep alle staten op om onmiddellijk actie te ondernemen om de aanhoudende gedwongen overbrenging van de Palestijnse bevolking binnenin of vanuit Gaza naar buiten te voorkomen, en om de verkoop van wapens, munitie en ander militair materieel aan Israël te staken.⁴⁰ Resolutie A/HRC/55/L.30 eist dat Israël een einde maakt aan de bezetting van het sinds 1967 bezette Palestijnse gebied, inclusief Oost-Jeruzalem, en benadrukt dat alle inspanningen om een einde te maken aan het Israëlisch-Palestijnse conflict gegrond moeten zijn in respect voor het internationaal humanitair oorlogsrecht en mensenrechten, en relevante resoluties van de VN. De Raad heeft het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten ook verzocht om het benodigde aanvullende personeel, expertise en logistiek naar het landkantoor van de bezette Palestijnse Gebieden, inclusief Oost-Jeruzalem, te sturen om de oorlogsrechtelijke en mensenrechtenschendingen in de bezette gebieden te documenteren en de daders ter verantwoording te roepen.⁴¹ De Raad verzocht de Hoge Commissaris om tijdens de 58^e zitting verslag uit te brengen over de uitvoering van deze resolutie aan de Raad, gevolgd door een interactieve dialoog.⁴²

Met betrekking tot de mensenrechten in de bezette Syrische Golan-hoogvlakte eist de Raad dat Israël onmiddellijk alle plannen en activiteiten in verband met de nederzettingen in dat gebied stopzet. Daarnaast stelt de resolutie dat alle wetgevende en bestuurlijke maatregelen en acties die door Israël zijn of worden genomen om het karakter en de juridische status van de bezette Golan-hoogvlakte te veranderen, internationaalrechtelijk nietig zijn.⁴³

De onderzoekscommissie voor Syrië geeft in haar nieuwe rapport aan dat ook daar een wapenstilstand hard nodig is.⁴⁴ In Syrië is sprake van een golf van geweld die sinds 2020 niet meer is gezien, doordat op meerdere frontlinies partijen bij het conflict burgers en infrastructuur hebben aangevallen op manieren die waarschijnlijk neerkomen op oorlogsmisdrijven, terwijl een ongekende humanitaire crisis de Syriërs in een steeds diepere wanhoop stort, aldus het rapport.⁴⁵ In reactie op een bomaanval tijdens een diploma-uitreiking van de militaire academie, waarbij 63 mensen omkwamen, hebben de Syrische regering en de Russische strijdkrachten in slechts drie weken tijd minstens 2.300 locaties in door de oppositie gecontroleerde gebieden gebombardeerd, waarbij honderden burgers omkwamen en gewond raakten.⁴⁶ De onderzoekscommissie geeft aan dat deze willekeurige aanvallen, die kunnen neerkomen op oorlogsmisdrijven, ziekenhuizen, scholen, markten en kampen voor binnenlands ontheemden hebben getroffen.

39 'Human Rights Council Adopts Five Resolutions, including a Text Calling for an Immediate Ceasefire in Gaza, Urging States to Prevent the Continued Forcible Transfer of Palestinians Within or From Gaza, and Calling on States to Cease the Sale or Transfer of Arms to Israel', *OHCHR* 5 april 2024.

40 'Human Rights Council Adopts Five Resolutions, including a Text Calling for an Immediate Ceasefire in Gaza, Urging States to Prevent the Continued Forcible Transfer of Palestinians Within or From Gaza, and Calling on States to Cease the Sale or Transfer of Arms to Israel', *OHCHR* 5 april 2024.

41 'Human Rights Council Adopts Five Resolutions, including a Text Calling for an Immediate Ceasefire in Gaza, Urging States to Prevent the Continued Forcible Transfer of Palestinians Within or From Gaza, and Calling on States to Cease the Sale or Transfer of Arms to Israel', *OHCHR* 5 april 2024.

42 'Human Rights Council Adopts Five Resolutions, including a Text Calling for an Immediate Ceasefire in Gaza, Urging States to Prevent the Continued Forcible Transfer of Palestinians Within or From Gaza, and Calling on States to Cease the Sale or Transfer of Arms to Israel', *OHCHR* 5 april 2024.

43 Resolutie A/HRC/55/L.14 van de Mensenrechtenraad (21 maart 2024).

44 'UN Commission of Inquiry: "Syria, too, desperately needs a ceasefire', *OHCHR* 11 maart 2024.

45 'UN Commission of Inquiry: "Syria, too, desperately needs a ceasefire', *OHCHR* 11 maart 2024.

46 'UN Commission of Inquiry: "Syria, too, desperately needs a ceasefire', *OHCHR* 11 maart 2024.

fen.⁴⁷ Ook blijft de Syrische overheid doorgaan met het plegen van gedwongen verdwijningen, foltering en het mishandelen van gevangenen.⁴⁸ Vier maanden nadat het Internationaal Gerechtshof de regering had bevolen marteling en vernietiging van bewijsmateriaal te voorkomen,⁴⁹ belemmeren de Syrische autoriteiten nog steeds doelbewust de inspanningen van gezinnen om de verblijfplaats en het lot van hun gedetineerde dierbaren vast te stellen, aldus het rapport.⁵⁰

Comité inzake de rechten van personen met een handicap

Van 4 tot 22 maart vond de 30e sessie van het Handicapcomité plaats. Aan bod kwam de naleving van het Handicapverdrag door Azerbeidzjan, Bahrein, Costa Rica, Kazachstan, Nicaragua, Zambia en Zweden.⁵¹ Nicaragua heeft tot grote spijt van het Comité geen delegatie afgevaardigd en ook geen schriftelijke input gegeven. Het Comité is ondanks de afwezigheid overgegaan tot het aannemen van bevindingen, welke onder meer zagen op de gedwongen opheffing van honderden maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor vrouwenrechten, waaronder vrouwen met een handicap. Ook waren er grote zorgen over het geweld tegen vrouwenrechtenverdedigers, vrouwelijke gedetineerden met een handicap en vrouwen met een handicap in het algemeen.⁵²

Met betrekking tot Azerbeidzjan concludeerde het Comité dat de grondwet de rechten van personen met een handicap niet voldoende waarborgt. Daarnaast wordt er in wetgeving en beleid denigrerend gesproken over personen met een handicap, waarbij de nadruk wordt gelegd op de beperkingen die zij hebben. Ten aanzien van Bahrein uitte het Comité zorgen over een aantal personen met een handicap die zijn veroordeeld tot lange gevangenisstraffen omdat zij hun politieke mening hadden geuit. Ook zijn er vraagtekens geplaatst bij het gebrek aan informatie over vrouwen met een handicap die slachtoffer zijn van misbruik en geweld, en het gebrek aan wetgeving om hen hiertegen te beschermen. Costa Rica werd opgeroepen ervoor te zorgen dat personen met een handicap toegang krijgen tot hoogwaardige en passende gezondheidszorg, inclusief seksuele en reproductieve gezondheidszorg. Er is daarnaast veel werkloosheid onder personen met een handicap, daarom werd bijvoorbeeld aanbevolen om meer passende werkgelegenheid te creëren met behulp van subsidies. In Kazachstan worden personen met een (verstandelijke) handicap geïnstitutionaliseerd in zorginstellingen en zij hebben geen interactie met de rest van de gemeenschap. Hier dient een einde aan te komen, net als aan de belemmeringen voor personen met een handicap in de huwelijks- en gezinswetgeving die bijvoorbeeld het recht om te trouwen inperken. Zambia dient onmiddellijk maatregelen te nemen om personen

47 'UN Commission of Inquiry: "Syria, too, desperately needs a ceasefire', *OHCHR* 11 maart 2024.

48 'UN Commission of Inquiry: "Syria, too, desperately needs a ceasefire', *OHCHR* 11 maart 2024.

49 International Court of Justice, 'Application of the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (Canada and the Netherlands v. Syrian Arab Republic)', <https://icj-cij.org/sites/default/files/case-related/188/188-20231116-pre-01-00-en.pdf>.

50 'UN Commission of Inquiry: "Syria, too, desperately needs a ceasefire', *OHCHR* 11 maart 2024.

51 'Committee on the Rights of Persons with Disabilities Concludes Thirtieth Session After Adopting Concluding Observations on Reports of Azerbaijan, Bahrain, Costa Rica, Kazakhstan, Nicaragua, Sweden and Zambia', *OHCHR* 22 maart 2024.

52 'UN disability rights committee publishes findings on Azerbaijan, Bahrain, Costa Rica, Kazakhstan, Nicaragua, Sweden and Zambia', *OHCHR* 27 maart 2024.

met een handicap of met albinisme te beschermen tegen verminking, ontvoering en moord. Het bewustzijn over personen met een handicap dient vergroot te worden en discriminatie aangepakt.⁵³

Met betrekking tot Zweden constateerde het Comité dat er helaas een terugkeer plaatsvindt naar een ‘medisch model’ dat zich uitsluitend richt op de handicap en geen rekening houdt met de maatschappelijke barrières die juist tot beperkingen leiden. Het idee van het ‘sociaal model’ daarentegen is dat als de maatschappij toegankelijker is, iemand met een handicap dan minder beperkingen ondervindt. Dit sociaal model dient in Zweden weer een stevigere grondslag te krijgen in wetgeving en beleid.⁵⁴ In Nederland speelt dit ook en waarschijnlijk zal het tijdens de volgende sessie, van 12 augustus tot 6 september, ook aan bod zal komen als Nederland voor het eerst een dialoog aangaat met het Comité.⁵⁵

Er zijn vier individuele klachten in behandeling genomen, waarbij één schending van het Verdrag is aangenomen. Het betrof de zaak *Al Hawali/Saudi Arabia* over de gedwongen verdwijning en arbitraire detentie van een persoon met een handicap. De heer Al Hawali is een politiek dissident met beperkingen als gevolg van meerdere hartinfarcten, die zijn communicatie- en mobiliteitsvaardigheden beïnvloeden. In 2018 werd hij samen met zijn zoon gearresteerd op grond van antiterrorisme-wetgeving. De autoriteiten weigerden ruim twee maanden om het lot en de verblijfplaats van de heer Al Hawali bekend te maken. Zijn langdurige detentie is niet beoordeeld door een rechter, hij is niet op de hoogte gesteld van de aanklachten en familiebezoek wordt al lange tijd geweigerd. Hij heeft daarnaast ook geen gepaste accommodatie of medische zorg gekregen die nodig is vanwege zijn handicap, wat heeft geleid tot een verslechtering van zijn gezondheid. Het Comité heeft Saoedi-Arabië onder andere verzocht de zaak te herzien om te garanderen dat de heer Al Hawali een eerlijk en openbaar proces krijgt, of om hem vrij te laten.⁵⁶

Op 24 april uitte het Comité diepe zorgen over de onwil van Tanzania om gevolg te geven aan drie eerder bij het Comité ingediende klachten met betrekking tot ‘rituele’ aanvallen op personen met albinisme. Deze zagen op situaties die zich tussen 2008 en 2010 hadden voorgedaan waarbij personen met albinisme zwaar verminkt werden, onder andere door het afhakken van armen voor de handel in lichaamsdelen. Zulke aanvallen zijn onder andere in strijd met de verplichting om mensen met een handicap te beschermen. De gerechtelijke procedures in Tanzania die volgden duurden onnodig lang en waren ineffectief. Totale straffeloosheid was het gevolg, en nog altijd doet het land geen moeite om de slachtoffers te compenseren of maatregelen te treffen ter bestrijding van zulk geweld tegen personen met albinisme en de handel in hun lichaamsdelen.⁵⁷

53 ‘UN disability rights committee publishes findings on Azerbaijan, Bahrain, Costa Rica, Kazakhstan, Nicaragua, Sweden and Zambia’, *OHCHR* 27 maart 2024.

54 ‘UN disability rights committee publishes findings on Azerbaijan, Bahrain, Costa Rica, Kazakhstan, Nicaragua, Sweden and Zambia’, *OHCHR* 27 maart 2024.

55 Zie Ieder(in), ‘VN toetst Nederland op uitvoering VN-verdrag Handicap’, 2 mei 2022.

56 ‘Report of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities on its thirtieth session’, 22 maart 2024, CRPD/C/30/2, para. 7 en Annex III, para. 1-4.

57 ‘Tanzania’s lack of investigation and action equivalent to condoning ritual killings and mutilations of people with albinism, UN committee says’, *OHCHR* 24 april 2024.

Met de recente ratificaties door Zuid-Soedan en Bhutan zijn nu 191 landen partij bij het Handicapverdrag. Het Kinderrechtenverdrag is het enige mensenrechtenverdrag met meer lidstaten; onder andere de Verenigde Staten heeft beide verdragen nog niet geratificeerd.⁵⁸

Vrouwenrechtencomité

In het kader van Internationale Vrouwendag op 8 maart heeft het Vrouwenrechtencomité gezamenlijk met andere VN-mensenrechtexperts een statement uitgebracht met verschillende aanbevelingen voor de staten die partij zijn bij het Vrouwenrechtenverdrag. De titel van het stuk, 'Bewustzijn en Actie – armoede, ongelijkheid en gendergerelateerd geweld tegen vrouwen', maakt duidelijk wat de belangrijkste thema's waren. Er werd onder andere benoemd dat wereldwijd bijna één op de drie vrouwen minstens eenmaal in haar leven slachtoffer is van fysiek en/of seksueel geweld. Schadelijke sociale normen dienen te veranderen en de vicieuze cirkel van gendergerelateerd geweld, ongelijkheid en onderdrukking van vrouwen dient te eindigen. De aanbevelingen zagen onder andere op het vrijmaken van budget voor het tegengaan van gendergerelateerd geweld, het inzetten op educatie van vrouwen en het versterken van het maatschappelijk middenveld.⁵⁹

De 88e sessie van het Vrouwenrechtencomité vond plaats van 13 tot 31 mei. Hierover zal in de volgende Kroniek meer te lezen zijn.

Kinderrechtencomité

Op 18 maart publiceerde het Kinderrechtencomité een statement over het gewapende conflict in Soedan dat in april 2023 uitbrak tussen de Soedanese strijdkrachten en de *Rapid Support Forces*. Er zijn zeer zorgwekkende berichten over onder andere verkrachting van kinderen, een groot gebrek aan humanitaire hulp en ernstige ondervoeding. Van 24 miljoen kinderen wordt het recht op leven, overleven, bescherming, onderwijs, gezondheid en ontwikkeling ernstig geschonden, en een aantal van deze schendingen zouden als oorlogsmisdrijven gekwalificeerd kunnen worden. Het Comité riep de partijen bij het conflict op om onmiddellijk een einde aan te maken aan de schendingen van internationaal recht, waaronder het rekruteren van kindsoldaten.⁶⁰ Op grond van het Facultatief Protocol bij het Kinderrechtenverdrag over de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten, waar Soedan partij bij is, is het verboden om kinderen onder de achttien

58 'Committee on the Rights of Persons with Disabilities Concludes Thirtieth Session After Adopting Concluding Observations on Reports of Azerbaijan, Bahrain, Costa Rica, Kazakhstan, Nicaragua, Sweden and Zambia', *OHCHR* 22 maart 2024. Zie voor de ratificatiestatus van de verschillende VN-mensenrechtenverdragen de *Treaty Body Database* van de VN op tbinternet.ohchr.org.

59 CEDAW-Comité, 'International Women's Day 2024: Awareness and Action – Poverty, Inequality and Gender Based Violence against Women'.

60 'Sudan conflict: 24 million children exposed to a year of brutality and rights violations, UN committee says', *OHCHR* 18 maart 2024.

jaar te rekruteren.⁶¹ Ook riep het Comité Soedan op om mee te werken met de onafhankelijke internationale onderzoeksmis­sie die in oktober 2023 is opgericht door de Mensenrechtenraad.⁶²

Op 21 maart volgde een statement over de steeds verergerende voedselonzeke­rheid in Gaza. Doordat Israël nog altijd vrijwel geen humanitaire hulp toelaat sterven kinderen door vermijdbare honger. Zo lijdt één op de drie kinderen onder de twee jaar in het noorden van Gaza aan acute ondervoeding en zal de helft van de bevolking, als het conflict escaleert door onder meer een grondoffensief in Rafah, te maken krijgen met catastrofale omstandigheden en zal het ernstigste niveau op de schaal van voedselonzeke­rheid van het *Integrated Food Security Phase Classification System* van de VN worden bereikt. Het Comité heeft opnieuw sterk aangedrongen op een staakt-het-vuren en verwees ook weer naar de tussentijdse uitspraak van het Internationaal Gerechtshof van 26 januari waarin Israël onder andere bevolen werd om humanitaire hulpverlening mogelijk te maken.⁶³

Van 6 tot 24 mei vond de 96e sessie van het Comité plaats. Andrea Orie (Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten) vertelde dat hij de sessie met pijn in zijn hart opende, wetende dat bijna een half miljard kinderen ter wereld momenteel in conflictgebieden leven – een verdubbeling ten opzichte van 1990. Ann Marie Skelton (voorzitter van het Comité) uitte ook haar zorgen over de ernstige schendingen van kinderrechten in conflictgebieden het afgelopen jaar. Daarnaast sprak zij over de financiële problemen die het Comité (net als andere VN-mensenrechtencomités) momenteel heeft, waardoor niet alle geplande (werkgroep)sessies doorgang kunnen vinden.⁶⁴ Tijdens deze sessie vonden ook de verkiezingen plaats voor negen nieuwe leden die vanaf februari 2025 plaats zullen nemen in het Comité. Dit dienen personen te zijn *of high moral character* en met erkende bekwaamheid op het gebied van mensenrechten.⁶⁵ Er vonden dialogen plaats met negen landen, waarover u in de volgende Kroniek meer kunt lezen.

Rassendiscriminatiecomité

In het kader van de Internationale Dag voor de Uitbanning van Rassendiscriminatie op 21 maart bracht een groep van VN-mensenrechtenexperts, waaronder de voorzitter van het Rassendiscriminatiecomité, een gezamenlijk statement uit. Deze dag werd aangegrepen om de balans op te maken van de aanhoudende lacunes in de bescherming tegen rassendiscriminatie en om staten op te roepen meer vooruitgang te boeken in de strijd tegen racisme. De experts stonden onder andere stil bij het aflopende Internationale Decennium voor Personen van Afrikaanse Afkomst, dat in 2014 werd uitroepen en een belangrijke mijlpaal markeerde in de mondiale inspanningen

61 Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind inzake de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten (New York, 25-05-2000), art. 2.

62 'Sudan conflict: 24 million children exposed to a year of brutality and rights violations, UN committee says', *OHCHR* 18 maart 2024.

63 'Gaza: Halt the war now to save children from dying of imminent famine, UN Committee warns', *OHCHR* 21 maart 2024.

64 'Committee on the Rights of the Child Opens Ninety-Sixth Session', *OHCHR* 6 mei 2024.

65 '20th Meeting of States parties & elections 2024', *OHCHR* 23 mei 2024.

ter bestrijding van systematisch racisme waarmee mensen van Afrikaanse afkomst wereldwijd worden geconfronteerd.⁶⁶

De 112e sessie van het Comité vond plaats van 8 tot 26 april. Het Comité heeft vier nieuwe leden én een nieuwe voorzitter, de Poolse Michal Balcerzak. Tijdens deze sessie onderzocht het Comité de naleving van het Verdrag door Albanië, Mexico, Qatar, Moldavië en San Marino.⁶⁷

Met betrekking tot Albanië werden de aanhoudende problemen benadrukt van de wijdverspreide en structurele discriminatie van Roma en Egyptenaren, zoals bij het verkrijgen van identiteitsdocumenten. Op scholen worden Roma en Egyptische kinderen gediscrimineerd, er zijn zelfs berichten over *de facto* segregatie. Ook in Moldavië ondervinden Roma discriminatie, haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven. Op scholen is tevens een hoge uitval van Romakinderen, voornamelijk van meisjes. Er is slechts één middelbare-schoolleraar in het land afkomstig uit de Roma-gemeenschap. Er dienen campagnes te worden opgezet om de gemeenschap bewust te maken van het belang van onderwijs. In Mexico krijgen vooral inheemse volkeren en mensen van Afrikaanse afkomst te maken met discriminatie en sociale uitsluiting, waartegen meer maatregelen genomen moeten worden. Daarnaast waren er grote zorgen over de migratie-controleposten aan de grens waar etnisch geprofileerd wordt en zelfs gevallen zijn geweest van marteling, buitensporig gebruik van geweld en illegale deportaties. Ten aanzien van Qatar uitte het Comité zorgen over structurele discriminatie en ongelijkheid waar vooral mensen uit Zuid-Azië en het zuiden van Afrika mee te maken krijgen. Daarnaast kampen migrerende werknemers met slechte arbeidsomstandigheden. Met name huishoudelijk personeel (voornamelijk vrouwen) krijgt regelmatig te maken met fysiek, verbaal en seksueel geweld door werknemers. Zij zitten vast in een sponsorshipssysteem (*kafala*) waarbij bijvoorbeeld hun identiteitsdocumenten in beslag worden genomen – iets wat Qatar dient te verbieden. Ook inzake San Marino zijn er grote zorgen met betrekking tot vrouwelijk huishoudelijk personeel, voornamelijk afkomstig uit Oekraïne, Albanië en de Filipijnen. Hun werk maakt hen in grote mate kwetsbaar voor mensenhandel en uitbuiting. Daarnaast kwam het ontbreken van wettelijke bepalingen die het beginsel van *non-refoulement* en andere rechten van vluchtelingen en asielzoekers garanderen aan bod. Het Comité heeft erop aangedrongen dat het land partij wordt bij het Vluchtelingenverdrag uit 1951 en het bijbehorende Protocol inzake staatloosheid.⁶⁸

Op grond van de *early warning and urgent action*-procedure heeft het Comité, net als de Veiligheidsraad en het Kinderrechtencomité, de partijen bij het conflict in Soedan (de Soedanese strijdkrachten en de *Rapid Support Forces*) opgeroepen om de vijandelijkheden onmiddellijk te staken en een einde te maken aan verdere schendingen van mensenrechten en humanitair oorlogsrecht. Er is veel geweld tegen leden van verschillende etnische gemeenschappen, waaronder aanvallen op kampen voor ontheemden, plundering en vernietiging van dorpen en het vermoorden van mensen die conflictgebieden proberen te ontvluchten. Dit geweld is voornamelijk

66 'All States must push forward in the fight against racial discrimination: UN experts', *OHCHR* 20 maart 2024.

67 'Committee on the Elimination of Racial Discrimination Opens its One Hundred and Twelfth Session in Geneva', *OHCHR* 8 april 2024.

68 'UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination publishes findings on Albania, Mexico, Qatar, Moldova and San Marino', *OHCHR* 29 april 2024.

gericht tegen de Masalit-gemeenschap in de regio West-Darfur. Soedan dient verdere escalatie van etnisch geweld en racistisch haatzaaien in het land tegen te gaan.⁶⁹

Het Comité voor de bescherming van de rechten van alle migrerende werknemers en hun gezinsleden

Hoewel het Comité de afgelopen periode niet in zitting was, heeft het wel gezamenlijk met andere VN-mensenrechtenexperts op 2 mei een verklaring uitgebracht over het nieuwe EU-pact inzake migratie en asiel.⁷⁰ Het pact bevat nieuwe regels voor asiel en migratie met het oog op de herziening van een gemeenschappelijk asielstelsel binnen de EU, die op 10 april 2024 door het Europees Parlement werden goedgekeurd en op 14 mei 2024 door de Raad van de EU werden aangenomen.⁷¹ De verwachting is dat het EU-pact in 2026 in werking zal treden. De EU heeft vier belangrijke pijlers voor ogen: veilige buitengrenzen, snelle en efficiënte procedures, een doeltreffend systeem van solidariteit en verantwoordelijkheid, en inbedding van migratie in internationale partnerschappen.⁷² De experts verklaarden dat het altijd een schending van de rechten van het kind is om migrerende en asielzoekende kinderen op te sluiten vanwege de migratiestatus van hun ouders.⁷³ Er zou volgens de experts dan ook een verbod moeten komen op het in vreemdelingendetentie plaatsen van kinderen. Ze waarschuwden ook dat het vastzetten van asielzoekers geen standaardpraktijk mag worden; mensen mogen niet gestraft worden voor het uitoefenen van hun recht om asiel aan te vragen. Vreemdelingendetentie is bedoeld als laatste redmiddel, en de alternatieven zijn niet alleen menswaardiger, maar ook minder kostbaar.⁷⁴ De experts zijn van mening dat het inzetten van vreemdelingendetentie ertoe leidt dat het asielzoekproces mogelijk wordt gecriminaliseerd en zij roepen op tot onafhankelijke mechanismen om toezicht te houden op de mensenrechten, en ervoor te zorgen dat de mensenrechten voldoende worden beschermd.⁷⁵

69 'Sudan: UN Committee urges end to ethnic violence and hate speech, calls for immediate ceasefire', *OHCHR*, 16 april 2024; 'Committee on the Elimination of Racial Discrimination Closes One Hundred and Twelfth Session, Issues Concluding Observations on the Reports of Albania, Mexico, Qatar, Republic of Moldova and San Marino', *OHCHR* 26 april 2024.

70 'Child immigration detention must be prohibited following adoption of EU migration and asylum pact, UN experts say', *CMW* 2 mei 2024.

71 'Pact on Migration and Asylum', *European Commission Migration and Home Affairs* 21 mei 2024.

72 'Pact on Migration and Asylum', *European Commission Migration and Home Affairs* 21 mei 2024.

73 'Child immigration detention must be prohibited following adoption of EU migration and asylum pact, UN experts say', *CMW* 2 mei 2024.

74 'Child immigration detention must be prohibited following adoption of EU migration and asylum pact, UN experts say', *CMW* 2 mei 2024.

75 'Child immigration detention must be prohibited following adoption of EU migration and asylum pact, UN experts say', *CMW* 2 mei 2024.

Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten

Van 12 februari tot 1 maart was de 75e zitting van het Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten.⁷⁶ Het Comité beoordeelde zes rapporten van staten (Indonesië, Irak, Ierland, Mauritanië, Roemenië en Zweden, zoals besproken in de vorige kroniek), drie individuele klachten (België, Italië en Spanje) en de opvolging van concluderende observaties door België en Koeweit.⁷⁷ De belangrijkste bevindingen stonden in de vorige kroniek. Voor wat betreft de opvolgingsrapporten van Koeweit stelde het Comité vast dat er onvoldoende informatie werd verstrekt over de discriminatie van het Bidoonvolk, de behandeling van migrerend huishoudelijk personeel, de implementatie van het recht op onderwijs en het wegnemen van belemmeringen voor niet-Koeweitse en staatloze kinderen.⁷⁸ Wat de Belgische follow-up betreft, stelde het Comité slechts gedeeltelijke vooruitgang vast bij de aanpak van armoede, gedwongen uitzettingen en de bescherming van huishoudelijk personeel.⁷⁹

Tot slot nam het Comité in het kader van het Facultatief Protocol zeven besluiten met betrekking tot 26 individuele meldingen. Er werden met name schendingen vastgesteld met betrekking tot het recht op passende huisvesting voor gezinnen in Italië. Het Comité staakte de behandeling van 24 klachten tegen Spanje omdat ze geen contact meer konden krijgen met de indieners.⁸⁰

Het Comité tegen foltering en het Subcomité preventie van foltering

Het Comité tegen foltering hield van 15 april tot 10 mei zijn 74e zitting.⁸¹ Het Comité beoordeelde Oostenrijk, Azerbeidzjan, Finland, Honduras, Liechtenstein en Noord-Macedonië, en herkoos Claude Heller als voorzitter.⁸² Bij de vaststelling van zijn bevindingen merkte het Comité op dat Oostenrijk het beginsel van *non-refoulement* schendt en het geeft kritiek op de staat van en manier waarop detentiecellen worden gebruikt. Ze vonden dat de staat van de detentiecellen veel te wensen overlaat door het gebruik van beveiligingscellen voor personen met psychische problemen en ook het gebruik van eenzame opsluiting van kwetsbare mensen.⁸³ Verder benoemde het Comité het gerapporteerde misbruik door Azerbeidzjan van Armeense krijgsgevangenen en Azerbeidzjans inspanningen om de omstandigheden in gevangnissen te verbeteren, de herhaalde toepassing van de noodtoestand in Honduras en de gemelde martelingen op politie-

76 'Committee on Economic, Social and Cultural Rights Opens Seventy-Fifth Session', *CESCR* 12 februari 2024.

77 Ibid; 'UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights to review Romania, Mauritania, Ireland, Iraq, Indonesia and Sweden', *CESCR* 9 februari 2024.

78 'Kuwait follow-up to concluding observations', *CESCR* 18 maart 2024.

79 'Belgian follow-up to concluding observations', *CESCR* 18 maart 2024.

80 'UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights issues findings on Indonesia, Iraq, Ireland, Mauritania, Romania, and Sweden', *CESCR* 4 maart 2024.

81 'Committee against Torture Opens Seventy-Ninth Session in Geneva and Re-Elects Claude Heller as its Chairperson', *VN-Comité tegen Foltering* 15 april 2024.

82 'Committee against Torture Opens Seventy-Ninth Session in Geneva and Re-Elects Claude Heller as its Chairperson', *VN-Comité tegen Foltering* 15 april 2024.

83 'In Dialogue with Austria, Experts of the Committee against Torture Welcome the Establishment of the Police Complaints Office, Ask about High Solitary Confinement Rates in Prisons and Support for Unaccompanied Minors', *VN-Comité tegen Foltering* 17 april 2024.

bureaus, de anti-terrorisemaatregelen van Liechtenstein en de gevangenisovereenkomst met Oostenrijk, de behandeling van patiënten in psychiatrische ziekenhuizen in Noord-Macedonië en de omstandigheden van asielzoekers in opvangcentra, en tot slot de overbevolking in gevangenissen en de veranderingen in de asielwetgeving van Finland.⁸⁴

Het Subcomité preventie van foltering (SPT) bezocht Gabon, Honduras, Albanië en Mongolië. Het SPT constateerde met name dat Gabon weinig vooruitgang boekt bij het aanpakken van overbevolking en erbarmelijke omstandigheden in zijn gevangenissen.⁸⁵ Albanië heeft nog steeds een groot aantal voorarrestanten en verminderde toegang tot gezondheidszorg in zijn gevangenissen.⁸⁶ Honduras heeft een militarisering van gevangenissen en detentieomstandigheden doorgevoerd.⁸⁷ Ten slotte moet Mongolië een volledige paradigmaverschuiving voltooien naar een rehabilitatiebenadering om foltering effectief te voorkomen.⁸⁸

84 'UN Committee against Torture publishes findings on Austria, Azerbaijan, Finland, Honduras, Liechtenstein, and North Macedonia', *VN-Comité tegen Foltering* 10 mei 2024.

85 'Gabon: Little progress in addressing overcrowding and deplorable detention conditions, say UN experts', *SPT* 19 maart 2024.

86 'Albania: High number of pre-trial detainees, access to healthcare matters of concern, UN torture prevention body says', *SPT* 23 april 2024.

87 'Honduras: Militarisation of prisons and detention conditions raise concerns, UN torture prevention body says', *SPT* 25 april 2024.

88 'Mongolia: Paradigm shift towards rehabilitative approach needed for effective torture prevention, UN experts find', *SPT* 20 mei 2024.